

Bitva na ledě - Wikipedia

W ru.wikipedia.org/wiki/Ледовое_побоище

Contributors to Wikimedia projects

Ledová bitva

Ledová bitva. Miniatura přední kroniky , druhá polovina 16. století

Datum 5. dubna (podle juliánského kalendáře) 1242

Místo Čudské jezero

Sečteno a podtrženo vítězství Novgorodu

Odpůrci

- Novgorodané
- oddíl prince Alexandra Jaroslava
- oddíl Suzdalanů prince Andreje Jaroslaviče
- Pskovité ^[1]
- bojovníci livonského řádu (bratři rytíři řádu a jejich služebníci)
- bojovníci biskupa z Dorpatu , včetně milice z Chudu (Estonci).
- dánští rytíři

velitelé

Alexandr Jaroslav Něvskij ,
Andrej Jaroslavič

Andreas von Welven (pravděpodobně) ^[1] , biskup Hermann z Buxhoeveden

Silné stránky stran

Různé odhady:

- ne více než 800 lidí. ^[2] ;
- asi 4-5 tisíc lidí. ^[3] ;
- 15-17 tisíc lidí. ^[4]^[5]

Různé odhady:

- 300-400 lidí. ^[1] ;
- asi 5-7 tisíc lidí. (nepočítáme-li estonské milice) ^[3] ;
- 10-12 tisíc lidí. ^[4]^[5]

Ztráty

-
- neznámý*
- v „Starší Livonské rýmované kronice“ jsou údaje pouze o ztrátách mezi rytíři Livonského řádu: zemřelo 20 řádových rytířů, 6 rytířů bylo zajato;
 - podle Novgorodské první kroniky staršího vydání bylo zabito 400 Němců (500 - podle První Novgorodské kroniky mladšího vydání a 800 - podle Simeonovovy kroniky) a Chud (Estovci) „bez počtu“, 50 Němců byli zajati
-

 [Mediální soubory na Wikimedia Commons](#)

Bitva o led ^[3]^[5]^[6] (německy: Schlacht auf dem Eise , lat. Proelium glaciale - „Bitva o led“), **těž bitva u jezera Peipus** (německy: Schlacht auf dem Peipussee) - a bitva, která se odehrála na ledě peipusských jezer v sobotu 5. dubna 1242 za účasti Novgorodů a Vladimiritů pod vedením knížete Alexandra Něvského na jedné straně a vojsk livonského řádu a biskupa z Dorpatu na straně druhé .

Na počest bitvy byl ustanoven den vojenské slávy Ruska , slavený 18. dubna .

Pozadí

V prosinci 1237 vyhlásil papež Řehoř IX. druhou křížovou výpravu proti pobaltským pohanům a v červnu 1238 se dánský král Valdemar II. a mistr livonského řádu Herman Balk dohodli na rozdělení Estonska a vojenské akci proti Rusku v pobaltských státech. za účasti Švédů ^[7] . Současně byly ruské země během těchto let značně oslabeny v důsledku mongolské invaze

Vojenské akce Alexandra Něvského proti Švédům a Livoncům v letech 1240-1242

Na počátku 40. let 13. století zesílily pokusy livonského řádu (jeho jiné jméno je livonský zemský mistr Řádu německých rytířů) expandovat do novgorodských zemí. V letech 1240-1241 němečtí a dánští rytíři dobyli Izborsk a Pskov, stejně jako vodní území sousedící s Finským zálivem. Opakovaně útočí na vesnice podél řeky Luga a staví dřevěnou pevnost na koporském hřbitově, čímž se během jediného dne pochodu přibližují k Novgorodu. V roce 1241 perejaslavský princ Alexandr Jaroslavič, znovu povoláný Novgorodci, obsadil a zničil pevnost Koporye a poté v březnu 1242 osvobodil Pskov [3].[8].[9].

Dále princ Alexander Jaroslavič podnikl nájezd na území Čudů (Estů), které se nacházejí v biskupství Dorpat. Začátkem dubna 1242 byl poražen předsunutý ruský oddíl Domaše Tverdislaviče a guvernéra Kerbeta. Po obdržení informace o pohybu spojených sil Livonského řádu a biskupa z Dorpatu stahuje princ Alexandr Jaroslavič svou armádu k jezeru Peipus [3].[10].

Průběh bitvy a její výsledky

Bitva se odehrála ráno 5. dubna 1242 (podle juliánského kalendáře) [3].[11]. Na jedné straně se ho zúčastnili Novgorodians, oddíl prince Alexandra Jaroslava Jaroslava, oddíl obyvatel Suzdalu pod velením prince Andreje Jaroslava, Alexandrova bratra, a také Pskovité. Na druhé straně jsou válečníci livonského řádu – řádoví bratři-rytíři a pěšáci – patníci (pravděpodobně vedeni vicemistrem řádu Andreasem von Velvenem), bojovníci dorpatského biskupa Hermanna Buxhoevedena (včetně estonské milice), stejně jako dánští rytíři [1].[3].[12]. Na rozdíl od obvyklé praxe umístil Alexander 2/3 svých sil na boky a pouze 1/3 do středu [13].

Livonci zaútočili, vytvořili „klín“ (v ruských zdrojích - „prase“) a svrhli předvoj armády Alexandra Jaroslava Jaroslava a prolomili ruský systém ve středu [3].[13]:

| *A Nemtsi a Chud vběhli do pluku a prorazili pluk jako prase...* [14]

The Elder Livonian Rhymed Chronicle popisuje okamžik, kdy bitva začala :

Rusové měli mnoho puškařů , kteří statečně přijali první nápor, [byli] před knížecím oddílem [15] .

Další:

Bylo vidět, jak oddíl bratrských rytířů porazil střelce; tam bylo slyšet řinčení mečů a bylo vidět, jak se stříhaly přilby, na obou stranách padali mrtví do trávy [komunik. 1].[15] .

Zprávy z kroniky o bitevním řádu armády Alexandra Jaroslava Jaroslava jsou tedy obecně kombinovány se zprávami z ruských kronik o přidělení samostatného oddílu lučištníků před středem hlavních sil.

Poté byli válečníci Livonského řádu obklíčeni Rusy z boků a poraženi a jednotky dorpatského biskupa ustoupily, aby se vyhnuly stejnému osudu:

*Ti, kteří byli v armádě bratrských rytířů, byli obklíčeni...
Bratři rytíři vzdorovali docela tvrdošijně, ale byli tam poraženi.
Někteří obyvatelé Dorpatu opustili bitvu, to byla jejich záchrana, byli nuceni ustoupit [15] .*

Ruská armáda se dostává k jezeru Peipus . Miniatura z ruské kroniky

Rusové pronásledovali ty prchající k západnímu břehu jezera 7 mil . Někteří Livonci, kteří spadli na tenký led („sigovitsa“), propadli a utopili se [comm. 2].[1].[3] .

První novgorodská kronika uvádí smrt 400 (nebo dokonce 500) a zajetí 50 Němců, stejně jako smrt bezpočtu Chudi (Ests): „a Chudi upadl do hanby a Němec 400 a s 50 rukama přivedl je do Novgorodu“ [14] (v pozdější verzi – „a Chudi upadl do hanby a Nemets 500 a s 50 rukama ho přivedl do Novgorodu“ [16]).

„Starší livonská rýmovaná kronika“ zase říká, že v bitvě bylo 60 Rusů na každého Němce (což je jasné s nadsázkou [1].[komunik. 3]) a o ztrátě v bitvě řádu 20 zabití rytíři a 6 zajatců [17].[18] . " Kronika Řádu německých rytířů ", označovaná také jako "Kronika mladších velmistrů" ("Die jüngere Hochmeisterchronik"), oficiální historie Řádu německých rytířů, sestavená ve druhé polovině 15. století, uvádí smrt 70 rytířů řádu (doslova „70 gentlemanů řádu“, „seuentich Ordens Herenn“), ale sjednocuje ty, kteří zemřeli při zajetí Pskova Alexandrem a na Čudském jezeře [19] .

Yu. K. Begunov , I. E. Kleinenberg a I. P. Shaskolsky ve svém kolektivním díle „Písemné prameny o bitvě na ledě“ navrhli, že „Rýmovaná kronika“ nám říká pouze počet zabitých a zajatých rytířů, řádných členů Řádu německých rytířů. , zatímco kroniky uvádějí počet všech zabitých a zajatých „úmyslných“ Němců, kteří se bitvy zúčastnili. Nikdo nepočítal počet zabitých vojáků z oddílů Chudi-Ests podřízených Němcům, jak uvádí kronika, „neexistují žádná čísla“ (podobnou myšlenku vyslovil historik V.A. Kuchkin) [20].[21]; .

Ve stejném roce 1242 vyslali Livonci do Novgorodu své velvyslance „s úklonou“ [1].[22] . Sám princ Alexander Yaroslavich byl v této době nepřítomen ve městě, pravděpodobně nahradil svého otce Jaroslava, který byl povolán do Hordy, ve Vladimiru [23] . V důsledku toho Livonský řád uzavřel mírovou smlouvu s novgorodskými úřady a vzdal se všech výbojů v novgorodské zemi, které se mu podařilo

provést v letech 1240-1241. Byla provedena výměna zajatců a rukojmí zajatá v Pskově byla vrácena [1].[3].[24] . Jen o 11 let později se Livonci znovu pokusili dobýt Pskov.

V novgorodských kostelích se bitva u jezera Čudského jezera spolu s vítězstvím nad Švédy na Něvě (1240) připomínala v litaniích až do 16. století [25] .

Písemné zdroje o bitvě o led

Informace o bitvě na Čudském jezeře se dochovaly v ruských a německých starověkých pramenech. Zejména záznamy o tom v novgorodské první kronice staršího vydání jsou téměř současné s touto událostí . Popis bitvy o led je také obsažen v Životě Alexandra Něvského (sestaven v 80. letech 13. století) a „Starší livonské rýmované kronice“ (konec 13. století) [3] . Tyto zdroje sahají především k pozdějším zmínkám o bitvě v ruských kronikách a livonských kronikách.

Nejvýznamnějším německým pramenem obsahujícím popis průběhu bitvy je „Elder Livonian Rhymed Chronicle“. Vědci zároveň poznamenávají, že se zprávami z Kroniky je třeba zacházet s určitou opatrností. Ostatně vzniklo jako básnické dílo s poetickým jazykem charakteristickým pro tento žánr. Obsahuje šablonová epiteta a srovnání, klišé popisy [26] .

V „Elder Livonian Rhymed Chronicle“ je bitva u ledu jasně popsána jako porážka Germánů , na rozdíl například od bitvy u Rakovora v roce 1268 .

Rozsah a význam bitvy

Podle předrevoluční ruské historiografie byla bitva o led, spolu s vítězstvími prince Alexandra Jaroslava Jaroslava nad Švédy (15. července 1240 na Něvě) a Litevci (v roce 1245 u Toropets , u jezera Žitsa a poblíž Usvyat), velký význam pro Novgorod a Pskov , oddalující tlak tří vážných nepřátel ze západu (Livonský řád,

Švédové a Litevci) ve stejnou dobu, kdy bylo Rusko značně oslabeno mongolskou invazí [25].

V sovětské historiografii byla bitva o led považována za jednu z největších bitev v celé historii německé rytířské agrese v pobaltských státech a počet vojáků v bitvě u jezera Peipus se odhadoval na 10-12 tisíc lidí. Řád a 15–17 tisíc lidí z Novgorodu a Vladimíra („Nizovtsy“) [4].[5] (poslední čísla odpovídají Henrymu Lotyšskému hodnocení počtu ruských vojáků při popisu jejich tažení v pobaltských státech v letech 1210- 20. léta 12. století [27].[28].[29]), tedy přibližně na stejné úrovni jako v bitvě u Grunwaldu (1410) - až 11 tisíc lidí v řádu a asi 16-17 tisíc lidí v polsko- Litevská armáda [30].

Razítko s fragmentem triptychu Pavla Korina „Alexandr Něvský.“ (SSSR, 1967)

V moderní historiografii a žurnalistice existují dva hlavní koncepty pro hodnocení role bitvy o led v ruských dějinách: kritický, podle kterého je historická role bitvy u jezera Peipus uznávána jako přehnaná, a euroasijský, který přikládá důležitost k této události v konfrontaci mezi pravoslavným Ruskem a katolickým Západem [3].

Odhady počtu vojáků a ztrát Řádu v bitvě zpravidla odpovídají historické roli, kterou konkrétní badatelé této bitvě a postavě Alexandra Něvského jako celku přisuzují (podrobněji viz Hodnocení činnosti hl. Alexandr Něvský). V. O. Ključevskij a M. N. Pokrovskij se o bitvě ve svých dílech vůbec nezmiňovali .

Historici Igor Danilevsky a Klim Žukov věří, že bitvy se zúčastnilo několik stovek lidí. Na německé straně to bylo 35-40 řadových bratrů-rytířů, asi 160 knechtů (sluhů rytířů; v průměru čtyři sluhové na rytíře) [kom. 4] a estonští žoldáci („Chud bez počtu“; oddíl 100–200 válečníků). Navíc podle standardů 13. století byla taková armáda

poměrně vážnou silou (například se věří, že během svého rozkvětu maximální počet bratrských rytířů Řádu šermířů nepřesáhl 100–120 lidí) . Předpokládá se, že ruská armáda výrazně překročila síly křižáků, ale maximální celkový počet novgorodského městského pluku, knížecí čety Alexandra Jaroslaviče, suzdalského oddílu jeho bratra Andreje a Pskovců, kteří se připojili k tažení, nebyl pravděpodobný. být více než 800 lidí [2] .

Ruský historik Denis Chrustalev připouští účast mnohem větších sil v bitvě. Spolu s vojáky Livonského řádu se podle něj bitvy zúčastnily „vojska biskupa z Dorpatu, Dánů a milice místních obyvatel“ – tedy celkem několik tisíc lidí. Armáda prince Alexandra Jaroslava Jaroslava je podle něj výrazně převyšovala a činila nejméně deset tisíc lidí [31] .

Anglický badatel dějin starověkého Ruska John Fennell se domníval, že význam bitvy o led byl sovětskými historiky značně zveličen: *„Alexander udělal jen to, co četní obránci Novgorodu a Pskova před ním a to, co mnozí po něm. - jmenovitě spěchal chránit dlouhé a zranitelné hranice před jednotkami útočníků . S tímto názorem souhlasí i ruský historik I. N. Danilevskij . Zejména poznamenává, že tato bitva byla svým rozsahem nižší než bitva u Saulu (1236), v níž padl mistr Řádu nositelů meče a 48 rytířů, a bitva u Rakovora (1268), kde spojené síly ruských zemí způsobily Němcům a Dánům drtivou porážku. Staré ruské kroniky dokonce bitvu na Něvě popisují podrobněji a podle Danilevského jí přiřkládají větší význam [32] .*

Němečtí historici se domnívají, že během bojů na západních hranicích Alexandr Něvský nesledoval žádný soudržný politický program, ale úspěchy na Západě poskytly určitou morální a psychologickou „kompenzaci“ za hrůzy mongolské invaze [33].[34] . Někteří badatelé se domnívají, že samotný rozsah hrozby, kterou Západ tehdy představoval pro Rusko, byl přehnaný [33].[35] . Naopak L. N. Gumilev se naopak domníval, že ohrožení ruských

zemí ze strany pobaltských států je velmi vážné, nazývá vítězství Alexandra Něvského na Čudském jezeře v roce 1242 a staví je na roveň vítězství ; Daniila Galitského u Jaroslava v roce 1245 [36] .

Německý historik Dittmar Dahlmann se domníval, že Bitva o led sehrála roli ve formování „ruského národního mýtu“, ve kterém byla Alexandru Něvskému přidělena role „obránce pravoslaví a ruské země“ tváří v tvář „ Západní hrozba.“ Vítězství v bitvě bylo považováno za ospravedlnění princových politických kroků v 50. letech 13. století. Kult Něvského se stal obzvláště aktuálním během Stalinovy éry , sloužil podle Dahlmanna jako jakýsi jasný historický příklad kultu samotného Stalina. Apoteózou „stalinského mýtu“ o Alexandru Jaroslavičovi a Bitvě o led byl film Sergeje Ejzenštejna [33] .

Podle historika a archeologa A. N. Kirpichnikova , i přes malý počet sil účastnících se této bitvy, by její význam neměl být podceňován: *„Bitva o led se nevyznačovala ani velkým počtem účastníků, ani ohromujícími ztrátami, ale ve svých důsledcích se to stalo osudným, neboť znamenalo zhroucení agresivních plánů Livonského řádu v Rusku v nejtragičtějším okamžiku jeho historie“* [1] .

Určení místa bitvy

V textu kroniky je uvedeno následující místo bitvy mezi Alexandrem Něvským a livonskou armádou:

“Na jezeře Chudskoe, na Uzmen, u kamene Voronya.”

— Novgorodská první kronika staršího vydání [14]

V současné době se má za to, že takovéto orientační body vedou do východní části jižního cípu Čudského jezera , k Teplému jezeru - mostu mezi Čudským jezerem a vlastním Pskovským jezerem (jedná se o tzv. "uzmen" - úzké hrdlo vody plocha). Předpokládá se, že ve vodách „Uzmen“ byl dříve poměrně vysoký kamenný útes – Havraní kámen [6].[10].[37] .

Někteří badatelé vyjádřili pochybnosti o možnosti velké bitvy na ledu, vzhledem k tomu, že byl začátek dubna a led na jezerech a řekách by již v tomto období měl tát. Zima 1241/42 se však podle svědectví současníků ukázala jako neobvykle tuhá a studená, dokonce i řeka Dunaj tehdy zamrzla až k ústí. Podle historika V.A. Kuchkina je v tomto případě třeba považovat informace z ruských zdrojů o bitvě u Čudského jezera na jaře 1242 za spolehlivé [38] .

Proměnlivost hydrografie jezera Peipus [39] komplikuje úkol určit místo, kde došlo k bitvě o led. V letech 1958-1959 na možném místě bitvy - v úseku Teplého jezera , který se nachází přibližně 400 metrů západně od moderního břehu mysu Sigovets, mezi jeho severním cípem a zeměpisnou šířkou obce Ostrov - komplexní expedice tzv. Akademie věd SSSR pod vedením G. N. Karaeva prováděla podmořský archeologický výzkum. Kvůli třímetrové vrstvě bahna na předpokládaném místě bitvy se však nepodařilo najít žádné artefakty 13. století [13].[40].[41].[42] .

V roce 1958 navštívil expedici generála G. N. Karaeva historik, akademik M. N. Kritizoval generálův přístup k výzkumu a později poznamenal, že „*novinové články soudruha. Karaev, ve kterém se prokázaly zcela neprokazatelné věci, a to i v různých obměnách, vlastně zkompromitovalo samotnou myšlenku pátrání po místě bitvy o led...*“ a dále: „*Žádná seriózní práce nebyla provedena. založit předchozí úroveň Čudského jezera, kromě praktické práce studentů s jejich jednoduchými zařízeními...*“ [43] . Historik D.N. Alshits také poznamenal, že G.N. Karaev odporuje nejen údajům zdrojů, ale i sobě [44] .

Vojenský historik, plukovník ve výslužbě M. S. Angarsky také kritizoval práci expedice G. N. Karaeva a věřil, že pravděpodobným místem bitvy byla oblast jezera Teploje u vesnice Pnevo, oblast Pskov (přibližně stejné místo bitvy byl označen již v roce 1950 akademik M. Tikhomirov - na východním břehu jezera Tyoploe, jihozápadně od vesnice Chudskaya Rudnitsa) [45].[46] .

Vraní kámen

Podle názoru G. N. Karaeva na základě výsledků komplexní expedice Akademie věd SSSR na přelomu 50. a 60. let 20. století byl Havraní kámen původně vysoký kopec složený převážně z červenohnědého pískovce. Původně se nacházel na ostrově Gorodets ve východní části jezera Tyoploe. Následně se však z důvodu zvýšení hladiny v jezeře od tohoto ostrova oddělil další ostrov, Voronij (podle Karaevova předpokladu se Voronijský kámen zvedal poblíž úžiny Big Gate na severozápadním mysu Voronijského ostrova). V době expedice Akademie věd SSSR se možné zbytky kamene Voronye, vyplavené vodou, nacházely již na dně jezera Teploye na severozápadě ostrova Voronie, přibližně 150 metrů od jeho břehu. (v době výzkumu zabírala dochovaná základna předpokládaného kopce na délku asi 200 metrů, její šířka místy dosahovala 180 metrů). Karaev se zároveň domníval, že skutečné místo bitvy o led se nachází ve vzdálenosti asi 1,5–2 km od Vraního kamene jižně od mysu Sigovets ^{[40].[41].[47].[48].[49]}.

Alternativní verzi umístění Vraního kamene vyjádřil sovětský historik E.K Paklar ve svém článku „Kde se odehrála bitva o led“, publikovaném po autorově smrti v časopise „Historické poznámky“ (svazek 37, 1951). Podle jeho předpokladu byl skutečný Havraní kámen dříve žulový kámen ve vodách jezera Teplé, severně od ostrova Gorodets - mezi moderními vesnicemi Podborovye a Kobylye Gorodishche (rozměry skály nebo balvanu byly podle různých odhadů přibližně 6x9 nebo 5x7 metrů). Ve 20. letech 20. století však byla tato skála vyhozena do povětří, protože překážela plavbě. V létě 2021, během expedice k jezeru Peipus, pořádané veřejnou nadací „Bratrský sbor sv. Mikuláše Divotvorce“ za podpory Ruské vojenské historické společnosti, bylo provedeno pátrání po legendárním Vraním kameni na základě Paklarův předpoklad (zbytky odstřelené skály byly prozkoumány během expedice G.N. Karaeva, ale v té době jim nebyl přikládán velký význam). V důsledku toho

byly objeveny kamenné úlomky rozptýlené ve vzdálenosti až 130 metrů (jednotlivé úlomky zničeného balvanu byly vyzdviženy na povrch) ^[50]^[51]^[52]^[53]^[54] .

Vzpomínka na bitvu

Den vojenské slávy

Federální zákon ze dne 13. března 1995 č. 32-FZ „Ve dnech vojenské slávy a památných datech Ruska“ stanovil den vojenské slávy - 18. dubna - Den vítězství ruských vojáků prince Alexandra Něvského nad Německem rytíři na jezeře Peipus (Bitva o led, 1242) ^[55] . Navíc k bitvě skutečně došlo 5. dubna 1242 podle juliánského kalendáře a data událostí, které nastaly před zavedením gregoriánského kalendáře 15. října 1582, se obvykle nepřepočítávají. Ale i při přepočtu je datum 18. dubna chybné, v rozporu s pravidly samostatného přepočítávání dat z juliánského na aktuální gregoriánský kalendář pro každé časové období a neodpovídá chronologii obecně přijímané ve vědeckém světě ^[56]^[57] ^[58] .

Filmy

- V roce 1938 natočil filmový režisér Sergej Ejzenštejn celovečerní film „Alexandr Něvskij“, ve kterém se natáčela Bitva o led. Film je považován za jednoho z nejvýraznějších představitelů žánru historického filmu . Byl to on, kdo do značné míry formoval představu moderního diváka o bitvě.
- V roce 1992 byl natočen dokumentární film „Na památku minulosti a ve jménu budoucnosti“, který vypráví o vytvoření pamětní tabule Alexandra Něvského k 750. výročí bitvy o led.

Hudba

- Hudební doprovod k Ejzenštejnovu filmu, jehož autorem je skladatel Sergej Prokofjev , později autor zpracoval do stejnomené kantáty pro nezávislé provedení.

- Píseň „*Ballad of the Old Russian Warrior*“ z alba „Hero of Asphalt“ od skupiny „Aria“ (jedna z nejznámějších skladeb v tvorbě skupiny) vypráví o bitvě o led ^[59] .
- Události na Čudském jezeře jsou (v komiksovém stylu) popsány v písni Igora Rasteryaeva „Lake Chudi“ (2017) ^[60] .

Literatura

- Báseň Konstantina Simonova „Bitva na ledě“ (1938).
- G. N. Karaev, A. S. Potresov „Tajemství Čudského jezera“ (1966; 1976; 2018) ^[61] .
- Německý emigrantský spisovatel Arnold Zweig na jaře 1942 v nepublikované eseji přirovnal porážku německé armády k bitvě o led ^[33] .

Památky

Památník Alexandra Něvského na hoře Sokolikha

V roce 1993 byl na hoře Sokolikha u Pskova odhalen pomník knížete Alexandra Něvského a jeho oddílu (sochař I. I. Kozlovský , architekt P. S. Butenko). Původně se počítalo s instalací tohoto monumentu na ostrově Sigovets na Čudském jezeře, nedaleko Havraního ostrova, tedy v těsné blízkosti navrhovaného místa bitvy ^[62]^[63]^[64] .

Pamětní znamení Alexandra Něvského a kříž Poklonného ve vesnici Kobylje Gorodishche

V roce 1992 ve vesnici Kobylje Gorodishche, okres Gdovsky, region Pskov , který se nachází vedle jezera Čudský, v blízkosti kostela Archanděla Michaela ^[comm. 5] byla odhalena bronzová busta knížete Alexandra Něvského od sochaře V. G. Koženýuka . Ve stejné době byl u vchodu do osady Kobylje vztyčen dřevěný bohoslužebný kříž na počest vítězství z roku 1242 (sochař V. M. Reshchikov; vytvořeno podle vzoru Novgorodského Alexijevova kříže) ^[65]^[66]^[67]^[68] .

Dřevěný kříž se vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek postupně zřítíl. V červenci 2006, k 600. výročí první zmínky o obci Kobylje Gorodishche v Pskovských kronikách, byl na její místo instalován bronzový bohoslužebný kříž. Byl odlit v Petrohradě na náklady mecenášů skupiny Baltic Steels (práce provedly slévárny JSC NTCKT pod vedením D. V. Gočijaeva; architekti B. G. Kostygov a S. I. Kryukov; autor projektu - A. A. Seleznev) [65][69][70][71][72].

- Památník prince Alexandra Něvského a jeho oddílu na hoře Sokolikha poblíž Pskova
- Uctívací kříž četám Alexandra Něvského u vjezdu do vesnice Kobylje Gorodishche
- Pamětní znamení Alexandra Něvského na počest 750. výročí bitvy u Čudského jezera
- Pamětní cedule Alexandra Něvského na počest 750. výročí bitvy u jezera Peipus (fragment)

Pamětní komplex "Princ Alexandr Něvský se svým oddílem" poblíž Samolva

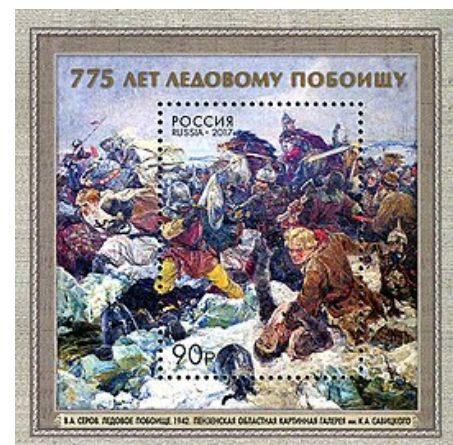
Hlavní článek: **Památník Alexandra Něvského (Samolva)**

V roce 2021, v rámci oslav 800. výročí narození Alexandra Něvského, byl na břehu Čudského jezera u obce Samolva, okres Gdovský, oblast Pskov, otevřen pamětní komplex „Princ Alexandr Něvský se svou družinou“ (architekty komplexu jsou Konstantin Fomin , Dmitrij Smirnov) ^[73]^[74]^[75] . Patnáctimetrová bronzová plastika (jejími autory jsou Vitalij Šanov , Daria Uspenskaja ^[73]), zvětšující okamžik návratu Alexandra Něvského a jeho oddílu z vítězné bitvy, váží více než 40 tun a je instalována na šestimetrovém mohyla ^[76] . Na zadní straně pomníku je mozaikový panel (uprostřed je Alexandr Něvskij, po stranách jsou výjevy bitvy o led). Autory panelové skici jsou Ctění umělci Ruska Daria Shabalina a Michail Leontjev , vedoucím mozaikové dílny je Ilja Krasovskij. V

pobřežní zóně byl v budoucnu vybudován také park, plánuje se otevření pavilonu muzea, kde bude umístěno dioráma „Bitva na ledě“ a odpovídající expozice [73] .

Ve filatelii a numismatice

- Post block (Rusko , 1992)
- Poštovní blok s obrazem obrazu V. A. Serova „Battle on the Ice“ (Rusko, 2017)
- Pamětní mince (rub) „750. výročí vítězství Alexandra Něvského na Čudském jezeře“ (Rusko, 1992) [77]

Fakta

Od 90. let 20. století slaví datum 5. dubna řada nacionalistických a vlasteneckých organizací v Rusku jako neoficiální svátek - *Den ruského národa* ^[78]_[79] .

Dne 22. dubna 2012 bylo u příležitosti 770. výročí bitvy na ledě otevřeno Muzeum historie expedice Akademie věd SSSR k objasnění místa bitvy na ledě v obci Samolva, Gdovsky District, Pskov Region. Později se stal základem pro nové muzeum, nazvané Muzeum bitvy o led. Samolva " ^[80]_[81] .

Viz také

Uzmen

Komentáře

↑ Zobrazit kompaktní

1. [↑] I. E. Kleinenberg navrhl, že výraz „*padl do trávy*“ je idiomatickým výrazem , v podstatě ekvivalentním rčení „*padl na bitevní pole* “ a je zde použit bez ohledu na roční období, ve kterém k popisované události dochází. G.N. Karaev zase věřil, že text kroniky odkazuje na houštiny rákosí (na předpokládaném místě bitvy v zimě v mělké vodě trčí zpod ledu houštiny rákosu).

Podrobněji viz:

Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Šaskolskij I. P. Písemné prameny o bitvě v ledu // Battle of the Ice 1242: Sborník ze složité výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966;

Karaev G.N. Battle of the Ice a její výklad na základě práce expedice // Battle of the Ice 1242: Sborník ze složité výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966;

Matuzova V.I., Nazarova E.L. Crusaders a Rusko. Konec 12. století — 1270: Texty, překlady, komentáře. - M.: Indrik, 2002.

2. ↑ Na rozdíl od bitvy u Omovže (Embach) v roce 1234, kdy Novgorodská kronika přímo hovoří o smrti některých Němců, kteří propadli ledem řeky („a jako by na Omovyži Němci byla řeka, a odlomilo se a bylo jich mnoho“), zdroje blízké době bitvy neuvádějí, že by Němci propadli ledem jezera Čudského. Podle Donalda Ostrowskiho se tyto informace dostaly do pozdějších zdrojů z popisu bitvy z roku 1016 mezi Jaroslavem Moudrým a Svyatopolkem v Příběhu minulých let .
(viz *Donald Ostrowski. „Battle on the Ice“ Alexandra Něvského: The Creation of a Legend* (anglicky) // Ruská historie / Histoire Russe . - 2006. - Vol. 33, č. 2/4 . - S. 304 -307) . Archivováno 21. ledna 2015.
3. ↑ Přesně stejnou „rovnováhu sil“ uvádí autor „Kroniky“ při popisu bitvy u Rakovora v roce 1268. Jde tedy spíše o rétorický obrat, naznačující všeobecnou početní převahu ruské armády nad livonskou armádou, spíše než o odraz skutečné rovnováhy sil válčících stran.
Podrobněji viz:
Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Šaskolskij I. P. Písemné prameny o bitvě v ledu // Battle of the Ice 1242: Sborník ze složité výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966;
Matuzova V.I., Nazarova E.L. Crusaders a Rusko. Konec 12. století — 1270: Texty, překlady, komentáře. - M.: Indrik , 2002.

4. ↑ Plnoprávní členové livonského řádu byli nazýváni „bratři“ (lat. fratres ; bratři rytíři). Byli to oni, kdo tvořili vládnoucí elitu Řádu a tvořili jádro těžké rytířské jízdy. Členy řádu byli kromě řádových bratrů-rytířů také bratři-kněží, kteří organizovali bohoslužby a vykonávali úřednickou činnost, a bratři-seržanti, kteří sloužili jako služebníci a vojáci posádky (patníky). Bratři rytíři a bratři kněží měli na sobě bílé pláště s černým křížem a bratři seržanti v šedých pláštích.

Další podrobnosti viz:

- článek „Livonský řád“ v elektronické verzi Velké ruské encyklopedie (old.bigenc.ru);
- článek „Livonský řád“ v elektronické verzi Ortodoxní encyklopedie (pravenc.ru);
- *Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Shaskolsky I. P.* Písemné prameny o bitvě na ledu // Battle of the Ice 1242: Sborník komplexní výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966. - S. 228;
- Livonský řád // Riga: Encyklopedie. — Ed. 1. - Riga: Hlavní redakce encyklopedií, 1989. - S. 428.

5. ↑ Kamenný kostel archanděla Michaela postavili pskovští řemeslníci v roce 1462. V kronikách je s tímto kostelem spojena poslední zmínka o legendárním „Vraním kamení“ (Pskovská kronika, zápis 1463).

Poznámky

↑ Zobrazit kompaktní

1. ↑ Přejít zpět: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Kirpichnikov A. N. Bitva o led roku 1242 (nové chápání) // Otázky historie. - 1994. -č. 5. -str. 162-166.
2. ↑ Přejít zpět: 1 2 Mýty o bitvě o led .TASS. Datum přístupu: 6. března 2021. Archivováno 20. února 2021.
3. ↑ Přejít zpět: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 BITVA NA LEDU 1242 • Velká ruská encyklopedie – elektronická verze .old.bigenc.ru. Načteno: 2. května 2023. Archivováno 14. dubna 2023.

4. ↑ [Přejít zpět:1234](#) Článek sovětské historické encyklopedie „Bitva o led 1242“ .*enc.biblioclub.ru*. Staženo 3. května 2023. Archivováno 3. května 2023.
5. ↑ [Přejít zpět:12](#) *Petrov A.E.* Bitva o led 1242 // Domácí historie: Encyklopedie. - T. III. - M.: Nakladatelství "Velká ruská encyklopedie", 2000. - S. 303.
6. ↑ Uzhankov A. Mezi dvěma zly. Historická volba Alexandra Něvského Archivovaná kopie z 11. listopadu 2020 na Wayback Machine
7. ↑ Kronika Řádu německých rytířů . Získáno 3. května 2013. Archivováno z originálu 28. září 2013.
8. ↑ KOPORYE • Velká ruská encyklopedie - elektronická verze . *old.bigenc.ru* . Staženo 5. května 2023. Archivováno 5. května 2023.
9. ↑ Novgorod First Chronicle staršího vydání Archivní kopie ze 17. července 2015 na Wayback Machine . Toto datum je považováno za vhodnější, protože obsahuje konkrétní vazbu na den v týdnu a církevní svátky (den památky mučedníka Claudia a den chvály Panny Marie). V Pskovských kronikách je zase datum 1. dubna.
10. ↑ Bitva o led 1242 // TSB. 3. vyd. T. 14. - Velká sovětská encyklopedie (ve 30 svazcích). - 1973. - S. 262-263 .
11. ↑ [Přejít zpět:123](#) Novgorod první kronika staršího vydání . Získáno 3. května 2013. Archivováno 18. května 2013.
12. ↑ Novgorodská první kronika, juniorské vydání . Datum přístupu: 3. května 2013. Archivováno 23. února 2014.
13. ↑ Elder Livonian Rhymed Chronicle Archivovaná kopie ze dne 10. října 2017 na Wayback Machine // *Matuzova V.I., Nazarova E.L.* Crusaders and Russia. Konec 12. století — 1270: Texty, překlady, komentáře. - M.: Indrik , 2002.
14. ↑ Elder Livonian Rhymed Chronicle // Rhymed Chronicles of Livonia / Trans. s horním středem. jazyk A. S. Ignatieva. - M.: Ruské panorama, 2023. - S. 81.

15. ↑ Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Shaskolsky I. P. Písemné prameny o bitvě v ledu // Bitva o led 1242: Sborník ze složité výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966.
16. ↑ Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Shaskolsky I. P. Písemné prameny o bitvě v ledu // Bitva o led 1242: Sborník ze složité výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966. - S. 229.
17. ↑ Kučkin V. A. Alexandr Něvskij: vítězství na Něvě, návrat Pskova, bitva u jezera Čudského // Historický bulletin. - 2021. - T. 35 . — S. 40 .
18. ↑ Pashuto V.T. Hrdinský boj ruského lidu za nezávislost (XIII. století). - M.: Gospolitizdat , 1956. - S. 191.
19. ↑ Kučkin V. A. Alexandr Něvskij: vítězství na Něvě, návrat Pskova, bitva u jezera Čudského // Historický bulletin. - 2021. - T. 35 . — S. 41 .
20. ↑ Přejít zpět:¹² Bitva na ledě // Encyklopedický slovník Brockhause a Efrona : v 86 svazcích (82 svazcích a 4 dodatečné). - Petrohrad. (Petrohrad), 1890—1907.
21. ↑ Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Shaskolsky I. P. Písemné prameny o bitvě v ledu // Bitva o led 1242: Sborník ze složité výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966. - S. 214-215.
22. ↑ Jindřich Lotyšský. Kronika Livonska. — Publikace 1938 Část 2 . www.vostlit.info . Načteno 1. června 2023. Archivováno 1. června 2023.
23. ↑ Jindřich Lotyšský. Kronika Livonska. — Publikace 1938 Část 3 . www.vostlit.info . Načteno 1. června 2023. Archivováno 1. června 2023.
24. ↑ Jindřich Lotyšský. Kronika Livonska. — Publikace 1938 Část 4 . www.vostlit.info . Datum přístupu: 1. června 2023. Archivováno 22. dubna 2023.

25. ↑ Razin E. A. Dějiny vojenského umění. — Svazek 2. — Dějiny vojenského umění VI-XVI století. — Část II. Vojenské umění druhé etapy feudálního období válek. — Kapitola 9. Vývoj vojenského umění v národních a selských válkách střední Evropy v 15.-16. — 1. Vojenské umění ve válce Slovanů s řádem německých. - Petrohrad: Polygon Publishing House, 1999.
26. ↑ Danilevsky I.N. Bitva na ledě - změna obrázku Archivní kopie z 3. května 2007 na Wayback Machine // Polit.ru , 15. dubna 2005.
27. ↑ Přejít zpět:1 2 3 4 Dittmar Dahlmann. Der russische Sieg über die "teutonische Ritter" auf der Peipussee 1242 // Schlachtenmythen: Ereignis - Erzählung - Erinnerung. Herausgegeben von Gerd Krumeich a Susanne Brandt. (Europäische Geschichtsdarstellungen. Herausgegeben von Johannes Laudage. - Band 2.) - Wien-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2003. - S. 63-76.
28. ↑ Werner Philipp. Heiligkeit und Herrschaft in der Vita Aleksandr Nevskijs // Forschungen zur osteuropäischen Geschichte. - Band 18. - Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1973. - S. 55-72.
29. ↑ Janet Martinová. Středověké Rusko 980—1584. Druhé vydání. - Cambridge: Cambridge University Press , 2007. - S. 181.
30. ↑ Gumilev L. N. Starověké Rusko a Velká step - M.: Mysl, 1989. - S. 523. gumilevica.kulichki.net. Staženo 22. září 2016. Archivováno 25. září 2016.
31. ↑ Kučkin V. A. Alexandr Něvskij: vítězství na Něvě, návrat Pskova, bitva u jezera Čudského // Historický bulletin. - 2021. - T. 35 . — S. 39 .
32. ↑ Grigorieva Y. Účastnice expedice Georgije Karaeva k jezeru Peipus řekla, proč se na dně jezera nikdy nenajdou rytíři . Petrohradský deník . Vláda Petrohradu (28. listopadu 2019). Načteno: 2. prosince 2019. Archivováno 30. listopadu 2019.

33. ↑ Přejít zpět:^{1 2} *Karaev G. N.* Výsledky podvodního archeologického průzkumu severní části Teplého jezera // Battle of the Ice 1242: Sborník komplexní expedice k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966. - S. 60-64.
34. ↑ Přejít zpět:^{1 2} *Karaev G.N.* Bitva o led a její výklad na základě práce expedice // Battle of the Ice 1242: Sborník ze složité expedice k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966.
35. ↑ Selezněv, 2016 , str. 22-23.
36. ↑ „Deník výletu k Čudskému jezeru“ od akademika M. N. Tikhomirova (1958) . *cyberleninka.ru* . Staženo 25. května 2023. Archivováno 25. května 2023.
37. ↑ Selezněv, 2019 , str. 22.
38. ↑ Angarsky M. K problematice hledání místa bitvy v ledu // Vojenský historický časopis . - 1960. - č. 6. - S. 110-118.
39. ↑ Bitva o led 1242: Průzkumníci a výzkum . *cyberleninka.ru* . Staženo 30. května 2023. Archivováno 30. května 2023.
40. ↑ Karaev G.N. K otázce místa bitvy o led v roce 1242 // Bitva o led v roce 1242: Sborník komplexní výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966. - S. 12, 17-27.
41. ↑ Tyulina T. Yu K problematice přírodních poměrů ve 13. století. v severní části Teplého jezera // Battle of the Ice 1242: Sborník komplexní expedice k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966.
42. ↑ Kuznetsova V.S. Geologické poměry regionu Čudského jezera // Bitva o led 1242: Sborník ze složité expedice k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966.
43. ↑ Paklar E.K. Kde se odehrála bitva o led? // Historické poznámky, sv. 37, 1951. - s. 304-316.
44. ↑ Karaev G.N. K otázce místa bitvy o led v roce 1242 // Bitva o led v roce 1242: Sborník komplexní výpravy k objasnění místa bitvy o led. - M.-L.: Nauka, 1966. - S. 19.
45. ↑ Odborníci plánují vytvořit 3D model kamenů z doby bitvy v ledu na jezeře Peipus . *TASS* . Staženo 3. června 2023. Archivováno 3. června 2023.

46. ↑ [V Kronštadtu bude otevřena výstava k 780. výročí bitvy o led](#) . *rvo.histrf.ru* . Staženo 3. června 2023. Archivováno 3. června 2023.
47. ↑ [Paklar Ernst Karlovich \(1908-1950\)](#) . *Muzejní bitva na ledě. Samolva* . Staženo 3. června 2023. Archivováno 3. června 2023.
48. ↑ [Federální zákon ze dne 13. března 1995 č. 32-FZ „O dnech vojenské slávy a památných datech v Rusku“](#) . *kremlin.ru* . Datum přístupu: 9. února 2022. Archivováno 26. listopadu 2021.
49. ↑ „Tento přístup je metodologicky nesprávný, odporuje obecně uznávaným pravidlům diferencovaného přepočítávání dat pro každé časové období od juliánského po aktuálně platný gregoriánský kalendář...“;
„Aby bylo datování dnů vojenské slávy Ruska v souladu s obecně uznávanou chronologií ve vědeckém světě, navrhuje se provést příslušné změny...“
[Návrh zákona č. 153661-3 „O změnách článku 1 federálního zákona „O dnech vojenské slávy \(Dny vítězství\) Ruska“](#) . *Vysvětlivka . Státní дума* (20. listopadu 2001). Datum přístupu: 9. února 2022. Archivováno z originálu 5. října 2019.
50. ↑ [Návrh zákona č. 153661-3 „O změnách článku 1 federálního zákona „O dnech vojenské slávy \(Dny vítězství\) Ruska“](#) . *Text návrhu zákona . Státní дума* (20. listopadu 2001). Datum přístupu: 9. února 2022. Archivováno z originálu 5. října 2019.
51. ↑ [Patos neklidných časů](#) . Staženo 15. září 2022. Archivováno 15. září 2022.
52. ↑ [Igor Rasteryajev. Jezero Chudi](#) . Datum přístupu: 21. prosince 2017. Archivováno 22. prosince 2017.
53. ↑ [Muzejní knihy](#) . *Muzejní bitva na ledě. Samolva* . Staženo 5. června 2023. Archivováno 5. června 2023.
54. ↑ [PSKOV • Velká ruská encyklopedie - elektronická verze](#) . *old.bigenc.ru* . Staženo 29. května 2023. Archivováno 10. června 2023.

55. ↑ Památník Alexandra Něvského na hoře Sokolikha . *Muzejní bitva na ledě. Samolva* . Staženo 29. května 2023. Archivováno 29. května 2023.
56. ↑ Památky historie a kultury regionu Pskov . *www.opskove.ru* . Staženo 29. května 2023. Archivováno 29. května 2023.
57. ↑ Smirnov A. Na památku minulosti, ve jménu budoucnosti // Izhorets: noviny. - Kolpino , 1992. - 10. června. - str. 3 .
58. ↑ „Na památku minulosti a ve jménu budoucnosti“ (foto a vyprávění) . Získáno 15. března 2010. Archivováno z originálu 3. září 2009.
59. ↑ Novogorodec Posad Alexandra Něvského v osadě Kobylje . Získáno 22. března 2008. Archivováno 26. února 2014.
60. ↑ Pamětní dřevěný kříž oddílům Alexandra Něvského (fotografie) . Datum přístupu: 11. června 2007. Archivováno 29. dubna 2006.
61. ↑ Na stroji Wayback Machine bude na místě bitvy na ledě instalován bronzový kříž jako projev úcty k historii zemského archivu Pskov ze dne 19. září 2009 (nepřístupný odkaz z 25.05.2013 [4135 dny] - historie , kopie) // Oficiální (nepřístupný odkaz) web Pskov region, 12. července 2006
62. ↑ Seleznev Alexander Alexandrovich, autor projektu „Auto VECHE of Russia“ . Datum přístupu: 11. června 2007. Archivováno 12. dubna 2008.
63. ↑ Otevření uctívání kříže pro oddíly Alexandra Něvského v osadě Kobylje (16. července 2006) . Načteno 26. dubna 2023. Archivováno 26. dubna 2023.
64. ↑ Přejít zpět:^{1 2 3} Slavnostní zahájení Něvského památníku za účasti Putina začalo na Čudském jezeře . *T.A.C.C* Staženo 31. května 2023. Archivováno 31. května 2023.
65. ↑ Otevření pamětního komplexu „Princ Alexandr Něvskij se svým oddílem“ . *Prezident Ruska* (11. září 2021). Staženo 30. května 2023. Archivováno 30. května 2023.

66. ↑ [Vladimir Putin otevřel památník „Princ Alexandr Něvskij se svým oddílem“](#) . *Ruské noviny* (15. září 2021). Staženo 30. května 2023. [Archivováno](#) 30. května 2023.
67. ↑ [Na břehu Čudského jezera se dokončuje instalace pomníku „Alexander Něvskij se svým oddílem“](#) . Kulturní novinky na platformě „[Watch](#)“ (7. září 2021). Datum přístupu: 8. září 2021. [Archivováno](#) 8. září 2021.
68. ↑ [750. výročí vítězství Alexandra Něvského na Čudském jezeře.](#) - [Bank of Russia](#) . *www.cbr.ru*. Staženo 2. června 2023. [Archivováno](#) 2. června 2023.
69. ↑ [Den ruského národa](#) . *Zavtra.ru* (1. dubna 2003). Datum přístupu: 2. prosince 2019. [Archivováno](#) 8. listopadu 2019.
70. ↑ [D. Sveshnikov. Den ruského národa v Nižním Novgorodu](#) . *Echo Moskvy* (5. dubna 2013). Načteno: 2. prosince 2019. [Archivováno](#) 26. července 2019.
71. ↑ [V Gdovsku bylo otevřeno muzeum historie expedice k objasnění místa bitvy o led](#) . *PAI Novinky regionu Pskov*. Staženo 26. července 2019. [Archivováno](#) 26. července 2019.
72. ↑ [O muzeu](#) . *Muzejní bitva na ledě. Samolva* . Staženo 24. ledna 2024. [Archivováno](#) 13. prosince 2023.

Literatura

↑ [Zobrazit kompaktní](#)

v ruštině

- *Bakhtin A.P. Bitva o led: o vytvoření „prase“ nebo „ostré kolony“* // Slovo.ru: Baltic Accent. 2015.
- *Begunov Yu. K. Památník ruské literatury 13. století: „Slovo o zničení ruské země“* - M.-L.: *Nauka* , 1965. - 232 s.
- *Begunov Yu K., Kleinenberg I. E., Shaskolsky I. P. Písemné prameny o bitvě na ledě* . Získáno 4. května 2013. [Archivováno z originálu](#) 29. září 2013.
- *Život Alexandra Něvského / Prep. text, překlad a komunik. V. I. Ochotnikova* // *Památky literatury starověké Rusi: století XIII.* - M.: *Beletrie* , 1981.

- Klepinin N. A. Holy Blessed a velkovévoda Alexandr Něvský. - Petrohrad: Aletheya, 2004. - 288 s. - (Slovanská knihovna).
- Princ Alexander Něvský a jeho éra: Výzkum a materiály / Ed. Yu. K. Begunova a A. N. Kirpichnikov . - Petrohrad. (Petrohrad) : Dmitry Bulanin , 1995. - 216 s. — 3000 výtisků. — ISBN 5-86007-037-3 .
- Battle of the Ice 1242: Sborník komplexní expedice k objasnění místa bitvy o led / Rep. vyd. G. N. Karaev ; Archeologický ústav Akademie věd SSSR . - M.; L.: Věda . Leningr. oddělení, 1966. - 256 s. — 5200 výtisků.
- Mansikka V.Y. Život Alexandra Něvského: Analýza edic a textu. - Petrohrad, 1913. - (Památky antického písma). — Sv. 180.
- Nesterenko A. N. Alexandr Něvskij. Kdo vyhrál bitvu o led? - M.: Olma-Press, 2006. - 320 s. — (Alternativa. Příběh, který neznáme).
- Pashuto V. T. Alexandr Něvský. - M.: Mladá garda, 1974. - 160 s. — (Život úžasných lidí).
- Petrov A.E. Battle of the Ice 1242 // Domácí historie: Encyklopedie. - T. III. "K-M." - M.: Nakladatelství "Velká ruská encyklopedie" , 2000. - S. 303-304. — ISBN 5-85270-049-5 .
- Seleznev A. A. Bitva o led, osada Kobylje - mosty paměti // Vojenský historický bulletin Pskov. - Pskov: RVIO , 2016. - Vydání. 2 . - str. 18-25 . - ISSN 2413-8290 .
- Seleznev A.A. Kronika Havraního kamene - místo začátku bitvy o led (1242), // Svatý blahoslavený princ Alexandr Něvský - po všechna staletí s Ruskem: materiály konf. / X International Alexander Nevsky Readings, Pskov, 16.-17. května 2019. - Pskov: Pskov State University , 2019. - S. 20-52 . — ISBN 978-5-91116-826-1 .
- Tikhomirov M.N. O místě bitvy o led // Starověké Rusko: Sbírká článků / Ed. A. V. Artsikhovskiy a M. T. Belyavskiy , za účasti N. B. Shelamanové. - M. (Moskva) .: Nauka , 1975. - S. 368-374. — 16 000 výtisků.

- Fennell J. Krize středověkého Ruska. 1200—1304 / Přel. z angličtiny; vstup Umění. a obecné vyd. A. L. Khoroshkevich a A. I. Pliguzova . - M. (Moskva) .: Progress , 1989. - 296 s. — 30 000 výtisků. — ISBN 5-01-001641-9 .
- Khitrov M. Svatý blahoslavený velkovévoda Alexandr Jaroslavovič Něvskij. Podrobný životopis. - Mn.: Panorama, 1991. - 288 s. — Dotisk vydání.
- Khrustalev D. G. Severní křižáci. Rus' v boji o sféry vlivu ve východním Pobaltí ve 12.–13. — 2. vyd. - Petrohrad: Eurasie, 2012. - 624 s.: ill. - (Clio). — ISBN 978-5-91852-024-6 .
- Shcherbakov A., Dzys I. Bitva na ledě. - M.: Eksprint, 2001. - 84 s. - (Vojenské muzeum). — ISBN 5-94038-021-2 .

V jiných jazycích

- Hellie R. . Alexandra Něvského 5. dubna 1242 Battle On the Ice (anglicky) // Ruská historie / Histoire Russe. -BRILL, 2006. -Sv. 33,iss. 2/4. -str. 283-287. -ISSN 0094-288X.
- Ostrowski D. Alexandra Něvského „Bitva na ledě“. Stvoření legendy. // Ruská historie / Histoire Russe , 33, Nos. 2/4 (léto-podzim-zima 2006), 289—312 (anglicky)
- Selart Anti. Livonsko, Rusko a pobaltské křížové výpravy ve 13. století. - Leiden: Brill, 2015. - ISBN 978-9-004-28474-6 .
(Angličtina)

Odkazy

- Baranov A. Počet bratří řádu německých rytířů
- K problematice sepsání koncepce Bitva o led muzejní rezervace, Gdov, 19.-20.11.2007
- Potresov V. Bitva o led - nový pohled na válečné události 1240-1242 jako problém operačního výzkumu . - Ruské pole.
- Starší Livonská rýmovaná kronika
- 430kilogramový zvon „Blagovestnik“ odešel z Petrohradu na místo bitvy o led

Slovníky a encyklopedie

- [Velká ruština \(stará verze\)](#)
- [Brockhaus a Efron](#)
- [Vojenská Sytina](#)
- [Malý Brockhaus a Efron](#)
- [Britannica \(online\)](#)

V bibliografických katalozích

- [J9U : 987007531420405171](#)
- [LCCN : sh85099242](#)

Vláda [Alexandra Něvského \(1236-1263\)](#)

Události [Nevryuevova armáda](#)

Války a bitvy

- [Bitva u Něvy](#)
- [Ledová bitva](#)
- [litevská kampaň](#)

Rodina

Rodiče: [Jaroslav Vsevolodovich](#) , [Feodosia Mstislavna](#)
Manžel: [Alexandra Bryachislavna](#)

- Synové: [Vasilij](#)
- [Dmitry](#)
- [Andrey](#)
- [Daniel](#)

Dcera: [Evdokia](#)